Claus Rønlev
Slægtsforskning

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI

UDGIVNE AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

3. RÆKKE. II. BIND.

REDIGERET AF

CHR. VILLADS CHRISTENSEN,
SELSKABETS SEKRETÆR.

KØBENHAVN.
I KOMMISSION HOS TILLGES BOGHANDEL.
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE
1899—1900.

Nogle Meddelelser om Erik Lange den yngre til Engelsholm.

Af F. R. Friis.

Der er tidligere paa flere Steder samlet Efterretninger om den ovennævnte Erik Lange[1]). Nogle flere Oplysninger om ham, især uddragne af Dokumenter i tyske Arkiver, findes i en velskreven lille Afhandling: »Urania och Titan« af H. Wilhelmsson, i det svenske Tidsskrift: »Ord och Bild«, 9. Aarg. Desuden har Forf. til denne Afhandling velvilligt meddelt mig nedenstaaende Koncept angaaende den af Erik Lange paatænkte Søfart. En anden Koncept vedkommende Erik Lange har jeg selv funden i det store kgl. Bibliothek, og idet jeg her meddeler disse to Aktstykker, skal jeg af de ældre, bekjendte Efterretninger kun medtage saa meget som behøves til Forstaaelsen af dem.

Erik Lange havde som mange andre af den Tids Adelsmænd studeret ved fremmede Universiteter, og han kom i Aaret 1573 tilbage fra Wittenberg, tilligemed Falk

---

[1]) Danske Magasin II, III, IV; Samlinger til jydsk Historie og Topografi V, 207 ff. Kolderup Rosenvinge, Gamle danske Domme IV, 444 ff. Artiklen »Sofie Brahe« af F. R. Friis, i »Fædrelandet« 18.—19. Sept. 1874. Breve og Aktstykker ang. Tyge Brahe etc. udg. af F. R. Friis. 1875.

Gøye til Skersø. Hans Fader, der ogsaa hed Erik Lange, døde ved samme Tid eller maaske lidt tidligere, og efter ham arvede han Engelsholm, dog vistnok i Forening med Søsteren Margrethe, der blev gift 23. August 1584 med Knud Brahe[1]). Erik Lange var i nogle Aar saa velhavende, at han kunde udlaane Penge til andre; men hans slette Husholdning og forskjellige uheldige Foretagender førte til, at hans Formue blev sat overstyr. Efter den almindelige Mening laa det især i, at han ligesom saa mange andre paa den Tid gjorde kostbare Experimenter for at finde paa Kunsten at lave Guld af uædle Metaller. Saa meget er i alt Fald vist, at han interesserede sig levende for kemiske Experimenter, og at han havde flere Interesser tilfælles med Tyge Brahe, som han jevnligt besøgte. Hans første eller et af hans første Besøg paa Hven fandt Sted 1584, da han kom tilligemed en østerrigsk Baron, som vistnok var den senere kun altfor vel bekjendte Sivert Rindskat til Herningholm[2]). Skjønt Erik Lange var noget forgjældet, nød han dog en vis Anseelse, og han var bl. a. en af de Adelsmænd, der fungerede ved Sørgefesten, da Kong Frederik II.s Lig blev bisat i Roskilde 1588. Det var formodentlig især paa Hven, at Erik Lange fik Lejlighed til at stifte nærmere Bekjendtskab med Tyge Brahes Søster Sofie. Hun var 1577 bleven gift med Otto Thott til Eriksholm i Skaane, men han døde 1588[3]). De havde kun et Barn.

---

[1]) Eiler Brokkenhuses Kalenderantegnelser, i Saml. til Fyens Hist. og Topografi VI og særskilt.

[2]) Saml. til jydsk Hist. og Topografi 2 R. II, 145—169, III, 195—205.

[3]) Svenska fornminnesföreningens tidskrift I, 83; C. Trolle Bonde, Trolleholm, Lund 1892 S. 4 fg., 265 fg. I Eiler Brokkenhusses Kalenderantegnelser, udg. af Joh. Grundtvig i Saml. til Fyens Hist. og Topografi VI og særskilt, 1876, staar: »5. Maj 1588 stod Otthe Thottis Begraffuelssee wdi Erichsholms Sogne Kircke

nemlig Sønnen Tage Thott, der var født 1580 og i sin Tid blev en meget rig og anset Mand. Det er bekjendt, at Erik Lange og Sofie Brahe bleve forlovede omtrent 1590, og at Sofie Brahes Slægtninge med Undtagelsen af Broderen Tyge havde meget at indvende mod denne Forbindelse. De vidste, at Erik Lange havde tilsat sin Formue og at han næppe var i Stand til at oprette Tabet. Han var endnu Lensmand paa Bygholm, men uagtet han vistnok havde faaet Forleningen paa gode Vilkaar, var han dog ikke i Stand til at opfylde sine Forpligtelser mod Kongen og andre. En sørgelig Følge heraf viste sig netop ved denne Tid, idet Regeringen den 30. Januar 1590 befalede ham at holde et ærligt Indlager i »Oxekoppen« i Kjøbenhavn [1]).

Samtidig med Befalingen til Erik Lange udgik en lignende til flere Adelsmænd, ogsaa i Anledning af hans Gjæld. Han skyldte 20,000 Daler til Jørgen Sehested, og til denne havde Kongen sagt god for disse Penge, imod at nogle Adelsmænd atter havde været Forlovere til Kongen og forpligtet sig til at holde Indlager i det Tilfælde, at Pengene ikke bleve betalte i rette Tid. Dette var ikke sket, og derfor skulde Forloverne holde Indlager

---

Søndagen Cantate«. Eriksholm er det nuværende Trolleholm i Torløse Sogn i Skaane; men Grundtvig tror fejlagtigt, at der menes Eriksholm i Merløse Herred i Sjælland, og naar E. Br. skriver i sin Kalender, at den 1. Juni 1595 blev Anders Thott begravet i hans Sognekirke ved Næs, saa tror Grundtvig, at der menes en Herregaard og en Kirke i Jylland i Stedet for Herregaarden Næs, det nuværende Trollenæs, og Næs Kirke i Skaane.

[1]) Danske Mag. IV, 259 fg.; Kold. Rosenvinge, anf. St. — Erik Langes Fuldmægtig Peder Bang, formodentlig den samme som den Bang, der nævnes i Urania 1846 S. 185, blev senere Sognepræst i Brendekilde i Fyen, Giessings Jubellærere III, 123. — Om Oxekoppen kan ses Danske Saml. 2 R. I, 343 fg. og Archiv for Pharmaci XXII, 147 fg.

i Kjøbenhavn fra 1. Marts af at regne og indtil Pengene bleve betalte. Nogle af dem, nemlig Mouritz Stygge, Mogens Göye til Bollerup, Hans Lindenov, Hans Lange og Johan Rud skulde drage ind i »Oxekoppen«, medens de øvrige, nemlig Kjeld Brokkenhus, Mogens Göye til Bremersvold, Morten Venstermand, Holger Ulfstand, Melkior Ulfstand, Hans Rostrup og Albert Skeel bleve henviste til det lybske Herberg[1]).

For Erik Langes Vedkommende kan Husarresten dog ikke have varet over en halv Snes Dage, og man ser, at han endnu havde Venner, der vare villige til at hjælpe ham ud af Forlegenheden. Dette viser sig af en Koncept til et Dokument, som maa være skrevet 1590, hvorved Erik Langes Svoger Knud Brahe til Tostrup, Befalingsmand paa Aarhusgaard, tilstaar, at da Mogens Göye til Bollerup med flere have kautioneret for 20,000 Rd., som den udvalgte Prins havde forskrevet sig til Forlover for, paa Erik Langes Vegne, til Jørgen Sehested og flere, og da disse Penge ikke vare blevne betalte, hvorfor Erik Lange var bleven indmanet, og da Mogens Göye og to andre gode Mænd nu paany have lovet at sige god for de 20,000 Daler, hvoraf den sidste Del skal betales i Aaret 1591, saa lover Knud Brahe at holde Mogens Göye og hans Arvinger skadesløse for alt det Tab og al den Ulempe, som de kunne blive udsatte for, hvis Pengene ikke blive betalte[2]). Hvorledes Forholdet mellem Erik Lange og hans Svoger blev ordnet, vides ikke bestemt, men man kan nogenlunde slutte sig dertil, naar man ser at Knud Brahe ikke længe efter den Tid blev Eneejer af Gaarden Engelsholm. Det maa være sket senest i Aaret

---

[1]) Befalingen er trykt i Kjøbenhavns Diplomatarium, udg. af Dr. O. Nielsen, IV, 689.

[2]) Se Tillæg I.

1592, i hvilket Aar han opførte Gaardens nuværende smukke Hovedbygning, som han indviede den 1. Januar 1593.

Allerede den 10. Marts 1590 var Erik Lange atter paa Hven, efter at han, som det synes, ikke havde været der siden den 17. August 1589, og fra den Tid af træffer vi ham jevnligt der. Flere Gange kom han dertil eller afrejste derfra samtidigt med Sofie Brahe, og saaledes synes Forlovelsen, som allerede bemærket, at maatte dateres omtrent fra denne Tid[1]). Den 24. April 1590 var Erik Lange atter paa Hven, og rejste derfra til Jylland; men derefter lader det ikke til, at han atter kom til Hven før i August 1591, da han kom tilligemed Sofie Brahe, og paa Uraniborg traf Falk Göye og dennes Hustru, der vare komne lidt tidligere.

I denne Mellemtid havde Erik Lange været langt borte. Men hvad han selv fortalte om sine Bedrifter paa den sidste Rejse, var kun lidet tilfredsstillende, og hvad andre kunde fortælle derom, var det endnu mindre. Han har formodentlig stedse følt en vis Trang til atter at komme paa Rejse saasnart det kunde ske, i Haab om at faa udrettet mere end sidst; men det varede dog et halvt Aars Tid, inden han atter kunde komme afsted.

Paa den sidste Rejse havde han været i Hamborg, og havde der yderligere forøget sin Gjæld. Han havde boet hos en Borger ved Navn Hans Møller, fra hvem der senere indkom et Par endnu bevarede Skrivelser til Enkedronning Sofie. Den ene af dem er udateret; men Hans Møller skriver, at den 21. September i dette Aar 1590 er »der edle und ehrnueste Erich Lange« og medfølgende Folk inddraget i hans Herberge i Hamborg og

---

[1]) Mange saadanne Besøg omtales i Tyge Brahes meteorologiske Dagbog 1582—97, udg. i Kjøbenhavn 1876.

har boet der i 6 Maaneder. For at kunne forskaffe det nødvendige til Erik Lange og hans Folk havde Hans Møllers Hustru maattet pantsætte sine Smykker, som hun havde medbragt ved sit Giftermaal for $1^1/_2$ Aar siden; Erik Lange havde ved sin Bortrejse lovet at sende det Beløb, han skyldte, men det var ikke sket. Han havde rigtignok sendt en Haandskrift lydende paa mere end 600 Rd., der skulde betales inden en Maaneds Forløb, men dette var heller ikke sket, og Hans Møller havde derfor henvendt sig til Borgmester og Raad i Hamborg, der havde givet ham en Promotorialskrivelse til Enkedronning Sofie og den udvalgte Prins Christian. Det er vistnok den nævnte Skrivelse, der findes vedlagt. Den er fra Borgmester og Raad i Hamborg og dateret den 2. November 1591. I denne siges, at Hans Møller, der har forsynet Erik Lange med Viktualier, Vin og Øl og tjent ham med Indkjøb af allehaande »Notdurft«, men ikke har kunnet faa sin Betaling, vil nu for denne Sags Skyld rejse til Danmark, og har udbedt sig denne Promotorialskrivelse til Dronningen. Hun anmodes derfor om at virke for, at Hans Møller uden altfor megen Tidsspilde og Vanskelighed kan faa sin Betaling. Skrivelsen har faaet en Paategning om, at den er modtaget i Kjøbenhavn den 7. December 1591; men Sagens Udfald er ikke bekjendt[1]).

Erik Lange kom atter til Hven den 5. December 1591, og har formodentlig været der endnu den 23., da Sofie Brahe og Mogens Bertelsen kom. Hvor længe de forbleve der, vides ikke; men i Slutningen af Januar 1592 begav Erik Lange sig til Udlandet. Hvor han først drog hen og hvad han egentlig foretog sig, vides ikke. Det kan være, at han fremdeles gav sig af med Guld-

[1]) Skrivelserne findes i Rigsarkivet, Dronning Sofies Arkiv, VII E.

mageriet, men det lader til, at han tænkte paa helt andre og lige saa mislige Foretagender. Der foreligger et udateret Projekt af ham, som gaar ud paa at faa dannet et Kompagniskab, der skulde drive Sejlads paa Grønland, Kina, Japan og flere Steder, for der at indkjøbe kostbare Stenarter, Guld, Perler, Silketøj, Kryderier og andre Handelsvarer, som kunde sælges i Tyskland. Erik Lange og Konsorter ønskede at faa Eneret af den danske Regering til at drive en saadan Forretning, mod at give Kongen 5 Procent af de Varer, der bleve forhandlede. De vilde have Ret til at opbringe andre Skibe, der trods deres Privilegium sejlede til de omtalte Steder og hentede Varer derfra og at sælge Skib og Ladning og dele Indtægten i to lige Dele, hvoraf de vilde give Kongen den ene og selv beholde den anden. Privilegiet skulde foreløbig gjælde for 20 Aar, men saaledes, at det eventuelt kunde forlænges eller af Deltagerne overdrages til andre. Naar Sagen var ordnet, skulde Meddelelser herom opslaas i de vigtigste Søstæder, for at Søfolkene kunde vide, hvad de havde at rette sig efter. Det kan være, at Erik Lange havde henvendt sig til Hertugen af Gottorp, for ved hans Hjælp at faa Sagen forebragt for den danske Regering; men det er næppe fornødent at tilføje, at den var af en saadan Beskaffenhed, at det var ligegyldigt hvilken Vej Erik Lange gik med den[1]).

Under Erik Langes Fraværelse skrev Sofie Brahe et vidtløftigt Brev til ham, som formodentlig har været skrevet paa danske Vers, men som ikke kjendes i den oprindelige Skikkelse. En latisk Oversættelse af det er dog bleven bevaret, og efter denne har J. L. Heiberg oversat det paa Dansk i sin »Urania« for 1846. I dette Brev og andetsteds omtales Erik Langes Ophold i Meklenborg og

---

[1]) Se Tillæg II.

Kassel, og nogle flere herhenhørende Oplysninger findes i den ovennævnte svenske Afhandling. Her skal endnu bemærkes, at den trofaste Ven, hvis Død Sofie Brahe saa dybt beklager, men hvis Navn hun ikke kan bekvemme sig til at nævne, uden Tvivl er den ovennævnte Falk Göye til Skjersø. Han havde ogsaa været en af Tyge Brahes trofaste Venner. Han var Lensmand paa Bornholm og døde den 3. Januar 1594[1]).

Erik Lange og Sofie Brahe bleve gifte 1602.

Man véd, at Erik Lange endnu levede 1613; men naar og hvor han døde, vides ikke. Den gamle Beretning om at han døde i Prag, er vist meget upaalidelig; derimod ser man, at han har været i Prag i Marts 1608, da han skrev nogle Linier i Dr. (senere Biskop) Mads Jensen Medelfars Stambog[2]). Sofie Brahe døde 1643, i en Alder af henved 87 Aar og blev begravet i Torløse Kirke i Skaane, ved Siden af sin første Ægtefælle Otto Thott. Gravkapellet, hvori de laa, er for adskillige Aar siden bleven ødelagt; men Grev Carl Trolle Bonde til Trolleholm har sørget for Bevaringen af de Rester af Monumenterne, der endnu existere.

I. Et Kautionsbevis angaaende Erik Langes Gjæld (1590).

Jeg Knudt Brahe thil Thostrup, befallningsmand paa Aarhuuss gaard, kienndis och giör for alle witterligtt met thette mitt obne breff, att eptersom erlige och welbiurdige mandt Mogens Göe til Bollerup met nogen flere gode mendt her

---

[1]) Eiler Brokkenhuses Kalenderantegnelser.

[2]) Kirkehistoriske Samlinger 4 R. V, 38. I Wielands lærde Tidender 1728 S. 515 staar, at Erik Lange døde i Prag (jvf. D. Mag. IV, 270).

wdi rigett, for nogenn thidt siiden forleeden haffuer loffuet och hectedt thil stormegtigste högborne förste och herre her Christiann thend fierde, Danmarckis Norgis wdualde herre prindtz och konning, alles woris naadigste herre och vdualdt konning, for 20,000 guode gamble gangbar ricksdaller paa min kiere suogers erlig och welbiurdige Erich Lange thil Engelsholm, höffuitzmand paa Biugholm hans wegne, som högbe^te^ vor allernaadigste wdualde herre prindtz och konning haffde naadigst forskreffuitt sig thil forloffuer forre paa for^ne^ Erich Langes wegne, thil erlig och welbyrdig mandt Jørgen Sestede thil Röedssee[1]) och hans medconsorter, och skulle haffue weritt bethaldt thill neste forleden omslagh aar 1590, och handt nu mett the andre guode menndt for for^ne^ löffte haffuer werett indmanett her wdi byenn epter att for^ne^ summa pendinge icke er bleffuen erlagdtt thil omslag epter som forberört er, som thet sig burde och thenne forschriffning therom ydermere formelder, och for^ne^ Mogens Göe mett tho andre guode mendt nu samptligen paa nye haffuer beuilgitt och sambtycktt att wille were guod for for^ne^ 20,000 daller fremdelis, the 9000 att skulle bethallis vdi Kolding 14 dage efter pinndtzdag förstkommendis vden rennte, och the 11,000 thil nestkommendis omslag mett theris epterstandendis rente, epter som thett breff, the nu sidstegang ther paa wdgiffuet haffuer, wiidere wdi sig selff indeholder och formelder, tha beplichter, loffuer och thilsiger ieg wdi thette mit obne breff, for mig och mine arffuinge paa min guode throe adelig ehre och loffue att wille och skulle holde for^ne^ Mogens Göe och hans arffuinge for for^ne^ hegten aldeles quitt frij och skadesslös, for ald kraff, thilthalle och eptermaning, som for^ne^ Mogens Göe eller hans arffuinge for for^ne^ löffte, och igenn forskaffe hannem eller hans arffuinge hans hand och segel fran begge for^ne^ hectte breffue thil omslag nestkommendis aar 1591 vdi thett allerseeniste, vden ald argelist vdi alle maade, som thett

---

[1]) Formodentlig Gaarden Rothensande, se J. P. Trap, Slesvigs Beskrivelse S. 651.

sig bör wdi alle maade. Och thersom saa skeede (thet dog Gudt forbiude) att ieg herudinden findes forsömmelig, saa for^ne^ summa pendinge mett forberörte wilkaar thil for^ne^ therminer icke bliffuer thill goudt rede bethalledt och erlagdt, och for^ne^ Mogens Göes haand och segel hannem eller hans arffuinge wden ald skade thilstillet, eptersom forskreffuitt staar, och for^ne^ Mogens Göe therforre liider nogen indmaning eller skade, tha wil och skal ieg eller mine arffuinge were forplichtt att inddrage wdi ett erligt herberg her wdi Danmarck eller förstendömit lannte Holstenn, huor och naar for^ne^ Mogens Göe eller hans arffuinge mig eller mine arffuinge mahnendis och heneskendis worder, och ther att holde ett erligtt riddermessigtt indleger, och icke ther igenn att wddrage dag eller natt hemmelig eller obenbare, inden ieg eller mine arffuinge faar fornöyett och thilfridtzstitlett for^ne^ Mogens Göe eller hans arffuinge for ald hues skade, kaast, thering, interesse, forsømmelsse, wandring eller vmag, hand eller hans arffuinge for for^ne^ löffte wdi nogen maade lidt eller ahnwend haffue, och igienn thilstillett hannem eller hans arffuinge hans haand och segel frie for begge hecttebreffue, och holde thett for^ne^ Mogens Göe och hans arffuinge aldeles wden skade som thett sig böer wdi alle maade. Icke heller will eller skal ieg eller mine arffuinge oss her frann mett nogen wndskylding, opskuff eller paaskudt, thet were sig ehuadt thett heldst neffnis eller kaldis kandt, louglig eller wlouglig, som kand komme mig eller mine arffuinge thil fordeel och bedste och for^ne^ Mogens Göe eller hans arffuinge thil hinder eller skade wdi nogen maade, behielpe. Thil ydermere wiidnissbyrdt och bedre foruaring att ieg alle for^ne^ ordt, punchter och artickler wdi alle maade, epter som forskreffuitt staar, wedt min adelige ehre, thro och loffue fast wbrödeligen och wröggeligen holde wil och skal, trycker ieg mitt signett her neden fore och met egenn haand vnderskriffuer. Giffuet och skreffuet etc.[1]).

[1]) Koncept i det store kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn, Ms. nye kgl. Samling Nr. 793. Fol.

II. Erik Langes Forslag om Søfart.

Articul und Puncta,

so der königl. mayt. zu Dennemarck etc. durch Erich Langen in nhamen capitein Adrian Menninck undt Heinrich de Hamen übergeben, belangendt die erfindung der eylande von Gronlandt undt Grocklandt undt andern mehr landen der Cron Dennemarck unterworffen, aber bisher noch nicht besiegelt.

Dessgleichen auch ein andere schiffahrt in *Asiam Orientalem* undt die lande von Chyna, dem grossen tartarischen kayser Cham underworffen, in welchem lande die grossen stete Quintzay, Cambalij, Mangij undt Smynu gelegen sein wie auch die eylande *Jappen* undt dergleichen mehr, so noch bissher auch nicht erfunden, auss welchen alle köstliche gestein, goldt, perlen, seydenwerck, auch allehand specereyen, gewurtz undt kauffmannswahren in Teutschland gebracht werden können, innerhall drey monat Zeitt.

Undt stehet nun zu höchstgedachter kön. maytt. gefallen ob dieselbe diese schiffarth anzuordnen selbst gesinnet, oder ob ihro maytt. obgedachten Erich Langen undt seine consorten gnedigst gönnen undt sie damit nachfolgender gestalt privilegieren wollen, alssdan sie erpötig solche lande auf ihren eigen costen zu besiegeln undt aufzusuchen, auch von alle wahren, so auss den landen *Asiae Orientalis* undt eylanden gebracht werden, fünffe vom hundert zu geben.

Dagegen aber j. k. m. Erich Langen undt seine consorten hinwieder versichern soll, innerhalb vorbenanten zwanzigh jahren niemandt anders mit solcher schiffarth in die eylande undt *Asiam* zu begnaden undt zuzulassen, undt das auch j. k. m. Erich Langen und seine consorten mit ihren schiffen undt güthern in derselben schuz nhemen, undt die alss i. m. eigne güther vor allen potentaten schüzen undt beschirmen wollen.

Do sich auch innerhalb dan 20 jahren jemandt, ehr wehre auch wer ehr wolle, vnderstunde ohn ihr vorwissen undt willen diese schiffarth zugebrauchen, dass dan Erich Lange undt

seine consorten macht haben mügen, dieselben sambt ihren schiff undt güthern in i. m. hocheitt anzugreiffen, zu arrestiren, auch schiff undt guht preyss zu machen undt zuverkauffen, davon der halbe theill i. k. m. undt der andere halbe theill Erich Langen undt seinen consorten heimbgefallen undt zugehörig sein soll.

Damitt auch niemandt dieser dinge ohngewissenheit sich habe zubeklagen, soll dieses allen sehestetten *insinuiret* undt offentlich *publiciret* undt angeschlagen werden.

Dabey auch ferner gepoten wird, es muge j. k. m. die erfindere dieser navigation undt schiffarth alss capitein Adrian Menningk undt Heinrichen de Hamen dergestalt privilegieren dass sie undt ihre erben macht haben mügen nach aussgange der 20 jahre die vorgenannte schiffarth zugebrauchen, darin biss zu ewigen zeiten zu handeln, wandeln von den güthern so auss undt in die eylande von Gronlandt undt Grocklandt auch auss dem lande von Chyna undt den steten in *Asia* gelegen, geführet werden etwa 100 last gutts in ein, zwey, 3 oder mehr schiffe zuladen, dieselbe zu befrachten undt damitt frey undt franck zu passiren, wan sie nur fünffe vom hundert geben undt do gleich nach den 20 jahren ein aufsatz geschege, dass sie dennoch damitt nicht sollen beschweret werden.

Undt zu mehrer begnadung undt gedächttnuss, das diese schiffarth und kauffhandell durch capitein Menning undt Heinrich de Hames endtdeckt und erfunden sei, auch hiedurch guthe verstendtnüssen zuischen dem grossen Cham undt der Cron Dennemarcken angerichtet undt gemacht, sollen sie undt ihre erben macht haben, ein jeder vor sich selbst undt in *particulari* seinen *contract* undt privilegia andern zuüberlassen, zu verkauffen oder durch ein testament zu vermachen die dann eben solcher *privilegien* sich sollen zu erfreuen undt zu geniessen haben, der Cron Dennemarck aber von jedem hundert fünff fürbehalten, vermüge dieses *contracts*.

So wird auch die k. m. zu Dennemarck vorgenannten capitein Adrian Menning an den grossen Cham undt andere Regenten der lande mit *promothoriall* undt andern nötigen

schrifften beforderlich sein, damitt destobessere verstendtnüssen zwischen den potentaten angerichtet undt dieser kauffhandell dadurch soviel mehr befördert werde.

Subscriptio Regis.

Wir Christian etc. bekrefftigen hiemit vor uns undt unsere nachkommen vorberührten contract fest undt woll zu halten, auch denselben sobaldt wir die Cron empfangen zu approbiren, undt sollen drey dieser *reces* verfertigt, eines Erich Langen, das ander Adrian Menningk undt das dritte Heinrich de Hames zugestellet werden, Urkundlich von uns, unsern reichs rhäten undt vogten besiegelt undt unterschriben [1]).

---

[1]) En Kopi findes i Statsarkivet i Slesvig, som Bilag til det Lauenburgske Aktstykke Nr. 897: Vertrag des Herzogs Franz von Sachsen-Lauenburg mit Adrian Menning vom 25 Mai 1592. — Hr. Geheime-Arkivrath Hille i Slesvig har havt den Godhed at sammenholde et Korrekturaftryk med Kopien i Slesvig og at gøre opmærksom paa en Afhandling af Gerss, »Karsten Smeding's Reise nach Indien«, i Zeitschrift des historischen Vereins für Niedersachsen, Jahrgang 1879. I denne omtales ogsaa Erik Langes Forslag, som Forfatteren kender gennem en Kopi i Statsarkivet i Hannover.